

Glanzende megastad die twijfel brengt

(NRC Handelsblad, 21 juni 2012, by Sandra Smets)

Gaan die deuren nog open? De drie liftdeuren van de videoinstallatie Timeport zijn zo scifi, dat je erg benieuwd wordt welke aliens die lift vervoert. De nummering duidt aan dat we op een zesde verdieping zitten, maar is dit van een kantoor of een filmset? De zevenhoekige deuren in de zilverpaarse hal zijn een buitenissigheid die je verwacht in Hollywood, of hooguit in Tamagotchiland Japan. Nieuw is hij niet, wat pijnlijk opvalt aangezien felgekleurde bouwkunst zo gauw sleets kan worden. Een paar vlekjes op de muur, butsen in het paarse stucwerk en daar ga je al. De fantasie ontmaskerd. Je kunt hierover mijmeren tot je een ons weegt, want de deuren maar dicht. Maar hé, wat is dat tl-licht constant? Zo veel stabiliteit heeft kunstlicht niet... dit kan geen video zijn. Hier wordt een foto geprojecteerd. Deze nepvideo staat in een gelijknamige tentoonstelling van Van der Salm. Het is een fotoexpositie waarmee hij mensen zo veel mogelijk aan het twifelen wil brengen: is dit echt, is het een maquette? Of – en daar hoopt Van der Salm dat wij kijkers op uit komen – wat betekent 'echt', wat betekent fotografie? Want intussen heeft Van der Salm wel gezorgd dat bezoekers langer naar die drie deuren kijken (kantoorpand van Koreaanse game-industrie) dan ze anders met een foto zouden doen. Deze nepvideo past bij de raadselachtige architectuurfoto's die hij maakt. Glanzend afgedrukt hebben ze de geliktheid waarmee architecten hun plannen verkopen, tegelijk is er iets waardoor je die plannen niet vertrouwt. Nu ook. Condominium toont de natte droom van veel architecten: eindeloze glasgevels, in geschakeerde grijstinten. Van der Salm kiekte deze wolkenkrabbers zodanig dat je de top en de grond niet ziet: een eindeloos Bauhausvisioen van glas en staal. Alleen, als dit een condominium is, hoe komt het dan dat overal licht brandt? En je niemand achter de ramen ziet? En Bauhausambities, staan die tegenwoordig niet synoniem voor beurspeculaties en slechte woningbouw? Van der Salm trof deze maquette, want dat is het, in Dubai. Lang waren de Emiraten nog een plek waar de glasgeveldroom werkelijkheid werd, maar ook daar slaat de recessie toe – al zie je dat aan deze maquette niet af. Wel wat rafelig is een andere maquette van wat een Aziatisch appartement lijkt te zijn – lijkt, de titels verklappen niets – dat modern en efficiënt is ingericht met keukenapparatuur, schuifdeuren, en knus natuurlijke materialen. Van der Salm fotografeerde het schuin van boven: de diagonalen werken dynamisch, maar ook zie je het houtnerfmotiefje afbladderen, de illusie verstorend.

Van der Salm brengt een wereld in beeld die van mensen woonconsumenten maakt, die zegt te zijn ontworpen voor jou, ja jij daar! Styling verleidt mensen tot de gedachte 'dit ben ik, dit wil ik zijn.' Dat geldt wereldwijd. Zo fotografeerde hij een poster van een neoclassicistische Europese villa – prefab buitenhuizen voor rijke Chinezen in de stijl van het Amerikaanse White House, compleet met Romeinse zuilen, veranda's, the works. 'Foei wat een kitsch,' zouden veel kunstenaars zeggen. Misschien denkt Van der Salm dat ook, maar gelukkig legt hij het er niet dik bovenop. Liever ettert hij een beetje, niet verklappend waar je naar kijkt – een echt huis, een maquette of een imitatie, zoals een typisch Engels vakwerkhuisje dat ook weer in Dubai blijkt te staan. Die heimelijkheid heeft als nadeel dat je als kijker veel ontgaat. Een bijna wit werk dat als poster op de muur hangt, is een verbleekt billboard dat vakantiehuizen aan de Costa Blanca aanpreeft. Het beeld taande terwijl de woningmarkt instortte. Mooi idee, maar als kijker zie je enkel een leeg vlak. Al zorgt Van der Salm zo wel dat je blijft kijken, en heeft hij zijn bezoekers lekker toch waar hij ze hebben wilt.